

Komentarji

glave tolmačijo Niro. —
Einskega nagev. — Ein-
skega "spreobrnitev". — A.
"amen"

Governor Massachusetts, E-
skega zadnji teden obiskal č-
skega razstavo in povedal, da
skega "državni socializem".
skega "socializem" kot
skega sili, toda, čim se vrne-
skega razmere, mora "dr-
skega "socializem" izgniti in
skega mora spet objeti
skega individualizem", ki je
skega pristna in originalna
skega.

Os nekaj let, ko bodo oka-
skega vedno čakale na nor-
skega razmere in ko o današnji
skega bo več sluha ne duha,
skega se zmirom pobijali drug
skega s odgovori na vpraša-
skega: Kaj je bila Nira?

Nacija v Indiani in Michiga-
skega s pomočjo reporterjev od-
skega kolonije nudistov ali nag-
skega v gudovih. Moški in žen-
skega bodijo podnevu in na pro-
skega nagi sem in tja, le na no-
skega obuvalo. V Indiani
skega prišli k sebi in nageci
skega mir od tega dneva, toda
skega Niganu so dobre dušice
skega od viška in zdaj ima
skega opraviti z voditelji kolo-
skega nagev.

er ameriški ljudje nimajo
skega posla — milijoni brez-
skega so že vsi uposljeni, Ford
skega podpisal pravilnik, vsi davki
skega plačani, dnevi ropi in rake-
skega afere so končane, pasji
skega so šli — je pravilno, da
skega razburja zaradi tuca-
skega Sicer se bližajo mrz-
skega in z njimi vred naruna
skega nagote, ampak to ne
skega dobrih dušic. V luknjo z
skega Roosevelt bo na konju!

svet je izvedel, da se je
skega Einstein "spreobrnil".
skega je bil velik pacifist in smr-
skega sovražnik vsake vojne —
skega pa svetuje Belgiji, naj se
skega pripravi na vojno proti
skega cesarstvu" v Nemči-
skega Pacifisti vseh dežel so pre-
skega, dtingoti vseh dežel se
skega smehljajo, češ: "Ali vam
skega povedati?"

keja Einsteinovih pristašev
skega, ki niso v zadregi. Ein-
skega je relativist, pravijo. Ali
skega oče relativistične teorije?
skega je vse relativno, tudi
skega kar mislimo in sklepamo.
skega dva Kitajca, ki se pre-
skega in ju opozorim, da sta
skega, ako ne nehata, sem pa-
skega. Kakor hitro pa
skega Kitajcev telebne mene in
skega mirno držim udarec — sem
skega ledak. Nasprotno sem še
skega pameten, če ga brž teleb-
skega nazaj in poskrbim, da bo
skega Einstein se ni bistveno
skega premenil! On je dosledno
skega relativist.

ljnovejša iz Hitlerjeve no-
skega je, da je protestantska
skega v Koenigsbergu prepo-
skega rabo besed "aleluja" in
skega v himnah in molitvah,
skega da sta ti dve besedi judov-
skega porekla.

sko so nekaki fašisti dosled-
skega vsem "čičenju" Nemčije
skega židovskega, morajo
skega povedati vso krščansko vero,
skega da vera izvira iz Judeje na
skega. Krščanski bog je ži-
skega Jehova in njegov sin Je-
skega tudi žid. Hitler naj pro-
skega, da je krščanski bog
skega. Monakovem, Mojzes je bil
skega Nemce čez Angleško oži-
skega škotske sužnosti, Noetova
skega je obvisela na Schwartz-
skega in Kristusa so križali
skega v Posarju!

Na koncu vsega tega pa naj
skega "amena" — Heil
skega bo to proklamiral Adolf,
skega — Eia resnica in kdor ne
skega, bo obglavljen.

WOLL SPET JAV- KA PROTI PRI- ZNANJU RUSIJE

Roosevelta bi rad odvrnil od
boljševiziranja Amerike!

Washington. — (FP) — Po
dolgem času se je Matthew Woll,
podpredsednik Ameriške delav-
ske federacije, zopet oglašil v
javnosti proti priznanju Rusije.
Neizmerno ga boli pri patriotič-
nem srcu že sama misel, da bo
mogoče Amerika vendarle pri-
znala Rusijo. In v tej bolečini
je zopet bušnil na dan kakor
zna pač le reakcionarni Mat.

V pismu pravi Roosevelt, da
so za priznanje sovjetov le "se-
bični industrialci in trgovci ter
tisti, ki propagirajo uresničenje
principov komunizma." In ker je
Roosevelt menda naklonjen pri-
znanju, ga je Matty enostavno
vrget med to svojat.

Hudo mu je tudi pri srcu, ker
je ališal, da se med rusko in a-
meriško vlado vrše pogajanja za
stomilijonsko posojilo, s katerim
bi sovjeti kupili večjo količino
bombaža in strojev v Ameriki.
To transakcijo imenuje — nea-
meriško, nekaj podlega in neza-
slišnega, sploh ropanje "ameri-
ške zakladnice in davkoplačeval-
cev", ker Rusija tega posojila ne
bo nikdar plačala, pravi Woll.

In tudi če bi ga plačala s tisoč-
odstotnimi obrestmi, bi ji ga
Matty nikdar ne dal, čeprav ve-
ruje v profitni in obrestni si-
stem. V ta sistem veruje tako
močno, da bi Rusijo potopil na
dno morja, ker jo "kontrolirajo
antireligijski fanatiki in svetov-
ni revolucionarji, ki si stalno
prizadevajo, da porušijo vse dru-
ge forme vlade vključno našo."

Za to formo vlade, kapitalisti-
čno ali fašistično, se Woll prav
tako fanatično bori kakor se ko-
munisti za sovjetsko antikapita-
listično formo. On je bil precej
časa tiho, odkar mu je ekskutu-
va federacije dala nagobčnik, ker
je preveč zasenčeval Greena. V
tem slučaju pa se ni mogel ved
brzdati ali pa je dobil Greenovo
dovoljenje, da nastopi proti pri-
znanju Rusije, kar je to v skla-
du s stališčem federacije.

Avstrijski 'kronprinc' na- stopil za demokracijo!

Oton obvestil monarhiste, da je
proti fašistični diktaturi

Dunaj, 25. sept. — Avstrijski
monarhisti, kolikor je še zvestih
propadli habsburški dinastiji, so
bili te dni obveščeni od Otona,
sina bivšega cesarja Karla, ki se
smatra za dediča avstrijskega
prestola, da on ne odobrava faš-
istične diktature, katero je uvedel
kancelar Dollfuss. Oton pravi,
da njegov vzor je parlamentarna
monarhija po vzgledu Angije.
Končno pravi Oton, da "čas še ni
zrel za terjanje njegovih prav-
ic do avstrijskega prestola."

Avstrijski monarhisti, ki so
prejeli omenjeno Otonovo "posla-
nico", je niso objavili. To se je
zgodilo menda na pritisk Dollfus-
sove vlade.

Tožba zaradi kršitve Nire
Cleveland, O. — Prvo tožbo
zaradi kršitve Nire je v tem me-
stu vložila Agnes Lackie, biva-
strezajka, proti verižni kompa-
niji Childs, ki lastuje več restav-
racij po vsej Ameriki.

Lackie navaja v obtožnici, da
je bila njena plača do 10. avgu-
sta deset centov na uro in na
slednji teden, ko je podjetje pod-
pisalo uposlitveni dogovor, ki je
določal 28 centov na uro, je vse-
eno prejela plačo po stari lest-
vici. Za dvajset ur dela od 11.
do 23. avgusta je prejela samo
\$2. Podjetje jo je odslavilo, ko
je protestirala in zahtevala osta-
lo vsoto, do katere je bila upra-
čena na podlagi določb dogovora.

To verizno podjetje je znano
vred silnega izkoriščanja delav-
cev in kot velik sovražnik orga-
niziranega delavstva.

Znanost pretvarja silo v snov

Važen eksperiment v laborator-
jih v Californiji in Angliji

Pasadena, Calif. — Prvič v
zgodovini človeštva je eksperi-
ment pokazal, da je možno pre-
tvoriti golo gibanje ali energijo
v solidno materijo ali snov. Na
ta način je znanost "ustvarila"
materijo.

Eksperimenti te vrste so v te-
ku v laboratorijih v tujakšnjem
tehnološkem institutu in v Cam-
bridgu, Anglija. Uspeh eksperi-
mentiranja je potrjen po foto-
grafijah. Eksperiment se vrši
na ta način, da se alfa-žarki ra-
dija, ki se gibljejo 10.000 milj v
sekundi, pretvore v pozitivne in
negativne elektrone, ki so dosej
znani najmlajši drobci materije.
Ti drobci — elektroni — so po-
podlaga vse snovi na zemlji in v
vsemirju. Čim se pojavijo elek-
troni, preneha energija alfa-žar-
kov, kar pomeni, da ti žarki pre-
nehajo eksistirati. Pretvorjeni
so v najmanjše delce snovi.

S tem eksperimentom je dopri-
nešen nov dokaz, da sta energija
in materija bistveno eno in isto
in lahko prehajata drugo v dru-
gega.

Višje cene prinesejo far- marjem eno milijardo

Niso pa s tem zadovoljni. Za-
htevejo inflacijo in odpoklic
Wallaca

Washington. — Pravdni sve-
tovalce vladnega konzumskega
odbora Fred C. Howe poroča, da
bo Nira prinesla farmerjem do
konca leta okrog eno milijardo
več dohodkov kakor so jih imeli
lansko leto. To pod pogojem, če
se bodo obdržale cene.

Farmaki pridelki so se od zad-
njega februarja zvišali v ceni za
23 odstotkov in industrijni iz-
delki, ki jih farmer kupuje, pa
11 odstotkov, kar pomeni, da je
farmer za okrog 12 odstotkov na
boljem, odkar imamo — new
deal. Najbolj se je zvišal krom-
pir. V februarju je bil v trgo-
vini 90c bušel, v avgustu pa
\$2.10.

Kljub temu pa farmerji niso
zadovoljni z novim dealom. Pre-
več jih tišče k tlom dolgov. Na
konvenciji farmerske unije v
Iowi so se soglasno izrekli za od-
poklic poljedelskega tajnika
Wallaca ter za inflacijo. V za-
hvevi za inflacijo so najbolj gla-
sni farmerji na jugu, predvsem
pridelovalci bombaža.

Vse izgleda, da bo to vpraša-
nje igralo veliko vlogo v prihod-
njem zasedanju kongresa. To po-
sebnost, če se razmere ne bodo bolj
naglo izboljšavale kakor se. Far-
merji so za inflacijo največ iz
razloga, kar upajo, da jim bo to
prineslo znižanje dolgov.

Ni pa nobenega dvoma, da bi
bila inflacija težak udarec za in-
dustrijsko prebivalstvo, ker bi to
znižalo kupno moč. V sedanjem
stanju, dokler ima dežela tako
veliko brezposelnost, bi bila več-
ja inflacija katastrofalna za in-
dustrijsko delavstvo.

Protiutež bi seveda bil infla-
cija plač, kar bi bila vlada pri-
siljena storiti. S sorazmerno in-
siljena ali zvišanjem plač bi pa
farmerjem inflacija dosti ne po-
magala, ker bi bili njih izdatki
za potrebščine toliko večji. Edi-
ni izhod bi bil, da vlada prevzame
dolgove in dobi denar za odpla-
čitev tam, kjer je, pri bogatih.

Ruski železniški uradniki are-
tirani v Mandžuriji

Harbin, 25. sept. — Napetost
med Sovjetsko unijo in mand-
žursko državo Mandžukuo, ki je
kontrolirana po Japoncih, se je
včeraj poostila, ko so Mandžur-
ci aretirali več sovjetskih želez-
niških uradnikov kitajske vzhod-
ne železnice. Obtoženi so, da so
poslali v Sibirijo večje število va-
gonov in lokomotiv, odkoder se
niso več vrnile. Tujakšnji sovjet-
ski konzul je takoj ostro prote-
stiral in opozoril mandžursko
vlado, da je kršena pogodba z
Rusijo.

PODJETNIKI OVI- RAJO ROOSEVEL- TOV PROGRAM

Vlada bo morala bolj odločno
nastopiti proti kršilec upo-
silitvenega dogovora

New York. — (FP) — Nad
milijon delodajalcev bo ubilo
Rooseveltov program industrijs-
ke obnove, ako ne bo vlada pod-
vela potrebne akcije in prepre-
čila kršitve uposlitvenega dogo-
vora, pravijo opazovalci situ-
acije.

Človek povsod sliši enake po-
vesti: Priprosto ljudstvo ima
veliko zaupanje v Roosevelta in
Niro. Ideja krajšega delovni-
ka, ki naj omogoči priliko do
dela vsem brezposelnim in do-
stojna plača, je zdrava. Položaj
je namreč postal že tako obupen
predno je Roosevelt podvel ak-
cijo, da so bili celo nekateri de-
lodajalci pripravljeni raje pla-
čati dostojne mezde s pridrž-
kom, če drugi store isto, kot da
bi prišlo do popolnega poloma
bank, zapiranja tovarn in sploš-
nega kaosa. Bila je ta iluzija,
ki je prinesla Rooseveltu skoro
soglasno podporo, podporo, ka-
tere ni še imel noben predsed-
nik te republike v mirnem času,
toda zaupanje ni več tako veli-
ko ko je bilo v začetku.

Vzrok je jasen. General John-
son in drugi visoki uradniki v
demokratski administraciji so
pred tedni napovedovali, da bo do
konca avgusta dobilo od pet do
šest milijonov brezposelnih za-
služ. Ta napoved se ni ure-
ničila, kajti od marca, v kate-
gem je uposlenost padla na naj-
nižjo točko v tej depresiji, pa
do septembra je dobilo delo le
krog dva milijona delavcev. Ad-
ministracija je že večkrat na-
glasila, da ima plavi orel tudi
kremplje, s katerimi bo zagrabil
lakomne podjetnike, toda doslej
jih še ni pokazal.

Edino upanje je v unijskem
gibanju, ki se je razširilo na vsi
Ameriko. Ako se bodo delavci
organizirali v svojih unijsah, bo-
do vsakakor nekaj dosegli, toda
odpravili bodo krivice, katere
morajo prenašati, šele potem,
ko se organizirajo politično.
Dokler bodo državne in mestne
vlade v rokah njihovih nasprot-
nikov, bodo ovirani pri organi-
zatoričnem delu, čeprav jim in-
dustrijski zakon daje pravico
organiziranja in kolektivnega
pogajanja.

Volilci odglasovali za mestno
elektrarno

Mora, Minn. — Pri volitvah o
vprašanju, ali naj mesto zgradi
lastno elektrarno, so volilci od-
glasovali za dva proti enemu.
Sprejeti načrt določa, da mesto
izda v ta namen bondev za \$84.-
215 po 4.5% obresti. S to vsoto
bo zgradilo elektrarno in jo o-
premililo s stroji.

Mesto bo prodajalo elektriko
po isti ceni kakor privatna dru-
žba, dokler ne bo elektrarna pla-
čana iz dobička. Kadar se to zgodi,
kar bo zelo okrog deset let,
bo cena znižana. Privatna družba
sedaj računa minimalno \$125
na mesec, načrt mestne elektrar-
ne pa določa znižanje te cene na
en dolar.

1,500 delavcev aretiranih v
avgustu

New York. — Krog 1,500 de-
lavcev je bilo v mesecu avgustu
aretiranih v zvezi s stavkami in
drugimi delavskimi aktivnostmi.
Tako se glasi poročilo, ki ga je
pravkar objavila Mednarodna
delavska obramba.

Večja aktivnost na železnih

Chicago. — Izgleda, da je no-
vi "deal" najbolj pomagal želez-
ničarjem prvega razreda, ki po-
kazujejo zvišanje dohodkov za
štiri odstotkov v mesecu ju-
liju v primeri z istim mesecem
lanskega leta.

Fašistično gibanje v Kanadi

Vladni department prizna novo
organizacijo za legalno

Windsor, Kanada. — (FP) —
"Kanadski plavosrajčniki", no-
voustanovljena fašistična orga-
nizacija, se sedaj, ko je vladni
department za narodno obram-
bo v Ottawa priznal njihovo or-
ganizacijo za legalno, priprav-
ljajo na veliko kampanjo, da do-
be čim več rekrutov. Vladni
department jim je poleg drugih
stvari dovolil, da smejo člani te
organizacije nositi jeklene če-
lade in uniforme javno.

"Namen naše organizacije je
protekcija kapitala in ta nam
bo obratno dal priliko do upo-
silitve in zaslužka," pravijo vo-
ditelji fašistične organizacije.
Novo organizacijo, katere bo
nedvomno igrala veliko vlogo
pri razbijanju stavk, podpirajo
kanadski kapitalisti.

Generalni pravdnik Price je
dejal, da ustava nove organiza-
cije ne krši nobene določbe ka-
nadskega kriminalnega zakoni-
ka in se je radi tega ne more
amatrati za prevarno.

Rudarski stavkarji izpu- šeni iz zapora

Grožnja z odškodninsko tožbo
prestrašila državne in okraj-
ne avtoritete

Gallup, N. M. — (FP) — Ru-
darski stavkarji v tej okolici so
izvojevali značilno zmago nad
državnimi in okrajnimi avtorit-
etami, ki so pomagale premo-
govnim družbam pri razbijanju
stavke.

Avtoritete so kapitulirale, ko
je odvnetnik Edward D. Tittman
kot reprezentant Unije za ame-
riške civilne svobodščine zagro-
zil z odškodninsko tožbo proti
šerifu in častnikom državne mi-
lice, ki so aretirali večje število
rudarskih stavkarjev in jih drž-
žali v zaporu, ne da bi jih obto-
žile kakšnega prestopka. Med
jetniki je bil tudi Pat Touhey,
reprezentant Mednarodne delav-
ske obrambe iz Denverja. Vsi so
bili na pritisk Civil Liberties u-
nije izpuščeni na svobodo.

Tittman je prejel instrukcije,
naj vseeno vložil odškodninsko
tožbo proti šerifu in častnikom
državne milice, ker so izvršili a-
retacije rudarskih stavkarjev na
nelegalen način.

Dasi prevladuje veliko po-
manjkanje med stavkarji, se ti
vseeno dobro drže in pravijo, da
se ne bodo vrnili na delo, dokler
ne izvojujejo svojih zahtev.

Progresivni rudarji upajo na unijsko svobodo

Konferenca eksekutive PMUA
odgovorna

Gillespie, Ill. — Konferenca
eksekutivnega odbora razkolne
rudarske unije Progressive Min-
ners' Union of America, ki se je
imela vršiti prve dni tega tedna,
je bila v nedeljo odgovorna na
kaseje. Claude Pearcy, pred-
sednik unije, je dejal, da upa, da
se bodo člani progresivne rudar-
ske unije zdaj vračali na delo na
podlagi pravilnika, premogovne
industrije. Po njegovem mnenju
lahko obstojita dve rudarski uni-
ji, kajti pravilnik jamči rudar-
jem, da smejo spadati k uniji, ki
si jo sami izberejo.

Mussolini dovolil nemškim židov-
skim učenjakom kolonijo v Rimu

Rim, 25. sept. — Židovski
medicinski in drugi znanstveni-
ki, ki so bili izgnani iz Nemčije,
so dobili pribežališče v fašistič-
ni Italiji. S posredovanjem ne-
katerih ameriških organizacij,
predvsem Rockefellerjeve funda-
cije, je Mussolini dovolil, da se
ti beguni nasele v Rimu in celo
gostujejo na italijanskih uni-
verzah. Danes poročajo, da je
Mussolini včeraj dejal, da je že
sit Hitlerjevih ekstremnosti v
Nemčiji.

LINDBERGH, JU- NAK DNEVA V SO- VJETSKI RUSIJI

Sijajen sprejem ameriškega le-
talca, ki so ga sovjeti šele zdaj
odkrili in predstavili ruskemu
ljudstvu

Moskva, 25. sept. — Lindbergh
in njegova žena sta danes prile-
tela v Moskvo. Sovjetske oblasti
so ponudile Lindberghu domače
letalo za polet v Moskvo, toda
Lindbergh je ponudbo odklonil
in izvršil polet v svojem hidro-
planu (pomorskem letalu), s ka-
terim je pristal na reki Moskvi.
Tukajšnji sprejem ni bil nič
slabši ko v Leningradu. Vsa a-
meriška elita, ki gostuje v Ru-
siji, je danes zbrana v Moskvi,
da prisostvuje počastitvi Lindbergha.
Tu sta med drugimi tudi dva
senatorja — William G. McAdoo
iz Californije in Robert Reynolds
iz North Caroline — in profesor
William Coolidge.

Moskva, 25. sept. — Sovjet-
ska Rusija je šele zdaj odkrila
ameriškega letalca Lindbergha
in njegove velike čine. Čudno je, to-
da resnica — ruska javnost je
doslej malo ali nič poznala Lind-
bergha, danes pa vsi sovjetski li-
sti poročajo o njem in njegovi
slavi. Včeraj je vladni list "Is-
vestja" prinesel o njem dve ko-
loni čtiva na prvi strani; nič
manj ne pišejo ostali listi.

Lindbergh in njegova žena sta
bila v Leningradu sprejeta s ve-
likim navdušenjem. Predstav-
nik vlade ju je osebno podpravlil.
Dali so jima na razpolago naj-
boljšo postrežbo in razkazali so
jima vse znamenitosti. Včeraj
so ju peljali v otroške zavode v
bivšem Carskem selu. Lindbergh
se je kajpada najbolj zanima za
sovjetsko letalstvo in izrekel u-
panje, da ne bo dolgo, ko bosta
Rusija in Amerika tesno zvezani
z zračnimi linijami za trgovino
in osebni promet.

Papež podžiga Roose- velta

Vatikan in Mussolini bi rada pri-
dobila Ameriko, da bi zahteva-
la od Rusije verske koncesije

Zeneva, 25. sept. — Med dele-
gati Lige narodov, ki so ta teden
začeli zborovanje, se širi vest,
da rimski papež indirektno vpli-
va na predsednika Roosevelta,
naj stavi sovjetski Rusiji med
pogoji za priznanje tudi to, da
sovjeti priznajo versko svobodo
v sovjetski republiki, zlasti pa
svobodo katoliške cerkve. Pri tem
vplivanju sodeluje tudi Mus-
solini, ki je menda svetoval pa-
pežu to akcijo.

Papež Pij je pred leti, ko so
prve vlade začele priznavati so-
vjete, apeliral na nje, naj uvrsti-
jo pogoj verske svobode v Rusi-
ji med svoje pogoje, toda vse vlade
po vrsti so ignorirale apel pa-
peža. Papež zdaj upa, da to do-
seže pri ameriški vladi, katere
se pripravlja na priznanje sovje-
tov.

Lastniki hiš se potegnili za kon-
zumente

Washington. — Na zaslišanju
o pravilniku ometaških kontrak-
torjev je v interesu konzumen-
tov, hišnih posestnikov nastopil
Charles Laue od Small Home
Owners lige na Long Islandu, N.
Y. Vlado je ugrizal, naj v pra-
vilnik vključi točko, ki bo garan-
tirala dobro delo in dober omet-
ni material.

Sovjetska smola z dvigom v stra-
tofero

Moskva, 25. sept. — Včeraj je
bil storjen poskus, da se dvigne-
jo trije možje z balonom v stra-
tofero. Sedemkrat so poskušali,
toda balon USSR, o katerem
pravijo, da je največji na sve-
tu, se je dvignil le 10 čevljev od
tal. Zdi se, da je bil plin v balo-
nu prelahk, da bi dvignil težko
gondolo.

Pismo iz Clevelanda

Waukeesa, Wis. — Philip LaFollette, bivši wisconsinški guvernir, je pred nekaj dnevi svojem tujakljnem govoru povedal, da je Rooseveltov obnoven program neke vrste "črna mazilo", od katerega mokratje pričakuje čudežev reanici pa nič ne pomeni ekonomske, dočim politično ogroža konstitucijo. Ameriška ustava ni bila še nikdar v taki nevarnosti kakor je danes! —

Milwaukee, Wis. — Socialistični Zupani Hoan je zadnje dni dejal, da je Nira krparja kapitalističnega sistema. Sprememba v bistvu ne bo ničesar. Na odgovor, da se za stalno pravijo krize in da delavec ne stane svoboden človek, je v polni odpravi kapitalističnega sistema.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Potem ni videl ničesar več.

Tudi ko je odprl oči in gledal ljudi, ni vedel, kje je in kako je prišel sem. Odgovarjal je na vprašanja zbegano, nikakor ni mogel razumeti, da so ga potegnili iz vode, vedel je samo, da ni doma, da je nekje daleč, daleč, pravga pomena teh ljudi, ki so mu slačili moko obleko, pa ni mogel razumeti. Topo je gledal okoli sebe in s poželenjem popil kozareček žganja, ki so mu ga dali.

Ko so ga posušili, so ga odvedli na občno. Povedal je, kdo je in odkod je.

— Kako, za božjo voljo, ste zašli v vodo? ga je vprašal občinski tajnik.

— Ne vem ... je dejal Justin.

— Ali ste bolni?

— Bolan sem! Tu! je dejal Justin in se prijel za glavo. Peljite me v bolnišnico!

Zares se je zavedal, da je bolan. Bolan na smrt. V mraku mu je migotelo, ga grabilo, se mu temnilo pred očmi in zopet svitalo, da je od bolečin zapiral oči in stokal. Legel bi rad in ležal, ležal do smrti.

In tako so ga odpeljali v Ljubljano in ga oddali v bolnišnico.

18

Ano je ta vest bolj zbolela kakor presunila. Toda že vnaprej je vedela, kaj ji je storiti, ko je vendar pričakovala takšnega konca. Se tisti trenutek se je oblekla in stopila na cesto. To poslednjo pot svojega zakona je želela čimprej končati.

S strahom in mrzlo grozo je stopila v hladne in mrzle prostore bolnišnice.

Bilo ji je, kakor da stopa po labirintu svojega življenja, in zdelo se ji je navzlic vsej tej neizmerni poti vendarle, kakor da je ta pot zadnja vijuga, izza katere se bo prikazala druga pot, vsa lepša in bolj solnčna. Kljub vsemu temu težkemu romanju je bila ta pot le steza h koncu, zavrtela se je v nji zavest, da je tega tavanja kraj in da je sploh vsega, vsega hudega kraj.

Dežurni zdravnik jo je povedel v svojo sobo.

— Ne morete ga obiskati, gospa! ji je dejal.

— Gospod, vse vsem! je rekla Ana. Vede la sem, kako se bo končalo. Nič mi ne prikrivajte!

— Pripravite se na to, da ne bo nikdar več prišel iz bolnišnice. Tudi če mu rešimo življenje. Morda ... Ne! On je končal. Alkohol ... Paraliza ... Lahko pa ga vidite skozi okno.

Peljal jo je po dolgem hodniku. Skozi steklena vrata je videla v prostorni dvorani posteljo pri postelji. Nekatere so imele železno ograjo, kakor da so velike železne kajbe. Večina bolnikov je spala.

Prodirla je z očmi vso dolgo vrsto postelj. Našla ga je na šesti ob oknu.

Ležal je vznak.

Oči je imel zaprte, le usta je včasih odprl, kakor bi hotel govoriti, pa ga davi v grlu.

Njegov obraz je bil podoben obličju oživele mumije.

Skažen in pošasten kakor obličje mrtvaka, ki je zadnji dan na mrtvaškem odru.

Gledala ga je.

Strmel je v ta obraz, ki se je nekdanj sklanjal nad njenega.

Zabolelo jo je v glavi.

Zdravnik jo je nežno potegnil od vrat in jo spremljal skozi vrt.

— Moj bog, to je samo ogródje človeka, ki je nekdanj bil, pa ga ni več! je dejala Ana s tresočim se glasom.

— Da, gospa, to je tragika našega oddelka. Vsakdo teh ljudi v njem je brod, ki je nasedel na čeri. Tesno je vkljenen, nikamor več se ne more geniti, vsak dan je nov val, ki gloje poslednje razvaline tega življenja.

Nič ni vedela, kako je prišla domov. Bilo je zgodnje jutro.

Obsedela je v kuhinji. Danilo se je že in v samotni zapuščenosti je skozi somrak nastajajočega dne preživljala sto in sto dni, ki jih ni mogla pozabiti in zagrniti v pozabljenost.

Ko ždi tako kakor školjka, ki jo je upadajoče morje pozabilo na peščini, vsa življenja polna, pa vendarle zadržana v zanki tega hudičevega konca, da komaj diše in se grabi za levo stran, ki se ji hoče udreti in jo potegniti za seboj v noč, da jo pregrene s plaščem smrti, pa ji, glej, iz te zločeste globine vstajata obraza, ki sta svetla in čista, kakor da gledata iz za stora solnčnih pramenov in jo pozdravljata.

Jošt in Marta.

Zasenči oči, kakor bi hotela pogledati v daljo. Tamkaj vidi prelepo pokrajino, ki se pravkar drami v zelenje, čez njive je vržena svetla, nežna preproga rastoče ozimne, jablane cveto z rdečim nasmeškom v cvetju, črešnje in alive, trta ima napete popke, kmetije so ob cesti in tamle pod šolo je orač. Da, orač, ki orje njivo z eno samo roko.

Cez travnik sem stopa Marta in ko sta oba skupaj, plane solnce izza gore in ves svet gori od solca in ljubezni teh obeh in od rodovitnosti zemlje.

Ana nagne glavo, ter ji je, kakor bi slišala govoriti. Najprvo je Jošt, ki pravi:

— Žena, v tole njivo sem vsejal seme. Solnce ga bo grelo, zemlja ga bo dojila. Zdi se mi, da je v meni moč stvaritelja!

Marta se smehlja. Njeno noseče telo se boči nad odprto zemljo, naslonjena je na moža in mu dahne:

— Stvarnik si, da, ker ljubiš!

Roka, ki je držala za ročico pluga, se oklene njenih ramen in njegov obraz se nagne ...

Tedaj že ne more nič več prenesti te slike, po kateri je vse življenje hrepelena. Zakrije obraz v obe dlani in se nasloni na zid. Jutrnja zora se vzpenja na okno. Toda tako se je navedila razdeliti svoje grenke ure na dva, da ni utegnila čakati solnčnega jutra. Odprla je okno in se ozrla kvišku v njegovo okno.

— Pavel ... je zaklicala pritajeno.

Nič se ni zganilo, zaman je napeto prisluhnila, da bi na stropu zaslišala njegove stopinje. Zakurila je štedilnik, si vse pripravila za zajtrk in nestrpno čakala njegovega prihoda.

Bogdan jo je že klical iz sobe. Prišel je še ves zaspan na prag in stekel k nji.

— Dobro jutro, dragec! je dejala Ana. Zgoden si!

(Konec prihodnjic.)

govorile: "Odpusti mi moje o-mahljivost ... Ni samo glad — tudi to je: brez tebe bi ne mogla živeti."

Kakor da mu je poklonila z eno samo toplo besedo zlat dar: minil ga je strupeni smeh. In jo je objel, vroče, kakor jo je objemal pred letom.

"Torej ... pojdiva skupaj in nikar se več ne mudiva!" —

Črne proge megle, razpotegnjene nad reko, so se vse bolj nizale, zagrnile pristanišče, v njem poblizgavajoče, na odhod pripravljene parnike, prepregle vse mesto in zavile v svoj ovoj tudi doslej vidni, v noč kipeči ponosni kupoli. A njima, po obali omahujočima, v meglo in vlago potopljenima, so se zapletale misli čimbolj v krog posmrtnih alik — alik, ki jima jih je bruhal pred oči njuna žalostna pot sama: ne več po zemlji, — objeta za večno sta se sprehajala, bedna siromaka, nekje globoko globoko pod vsem tem, kar imenujemo svet, "življenje", globoko globoko v tistem skrivnostnem obličju, do kamor živa človeška misel še ni prodrla — v rožnatem mraku večnosti ...

"Ah!" se je utrgalo njej iz dna duše in oslonila se je zopet na ograjo. "Tako trudna sem ... in sama ne vem, zakaj ... Napraviva hitro, kar misliva, Pavle, saj naju nihče več ne vidi ..."

Dotaknil se je njene lakti in prestrašen odskočil. Mrzla je bila njena roka, kakor roka mrtveca.

"Kaj ti je, Danica? Vsa se treses ..."

"Ne več, Pavle ... bojim se in veselim, vse obenem ..."

"Samo bojšase, Danica," jo je prekinil in ji arepo pogledal v oči: "znamenje, da še nisi dovolj pripravljena za to najino pot ... Ne veselje — strah diha iz tvojih besed ..."

"Ti mi torej niti ne verjameš, Pavle?" je tiho zagrmela. In se je urno nagnila preko ograje.

"Ne tukaj, ne tukaj!" se je prestrašil in jo prestregel z obema rokama. "Saj ti verjamem, dušica ... Toda — ali ne vidiš, da še vedno nista sama?"

Gruča pijanih mornarjev se je opotekala iz bližnje krme na ulico, proti obali; pesem, hripava, zategla, se je zajedla v meglo in se mešala z brizgi odhajajočih parnikov.

"To je strašno!" je zaječala ona, zakrivaje si z dlanmi obraz. "Navsezadnje še umreti ne bova mogla! Povsod ti ljudje ..."

"Tam zadaj ne bo nikogar," je rekel on prepričevalno in iztegnil roko v smer, od koder so se razločevali iz megle obrisi dreves. "Tam pred parkom ... saj veš ... In tudi nobene ograje ni tam ... Samo zdrgniti bo treba navzdol ... in izginila bova, kakor da bi se zakotalilo z brega dvojce kamenčkov ..."

Potegnil jo je s seboj in sledila mu je pokorno, brez besed. Pesem mornarjev se je razgubila v daljavo. Okrog njiju je pošumeval samo veter in razgubaval pod utrinjajočim se obleskom pobrežnih električnih žarnic šumeče vodovje.

"Sedaj —!" je obstala ona, prav tik reke, ko je začrnelo pred njima drevje parka. In je izprožila proti njemu roke: "Skloni se k meni, da te še enkrat poljubim, Pavle!"

"Danica, Danica!" jo je privil nase viharno in jo dolgo časa držal objeto. "Kako si mrzla, Danica ... Ograj se še nekoliko ob meni, sirota!"

Iz parka so zašumeli koraki. Mlad zaljubljen par se je objel in veselo čebljajoč pod dežnikom blizal obali.

"Slišiš?" se je zdrznil on in se ji izvil iz objema. "Zopet ljudje ... Treba da greva še dalje, dalje ..."

"Ne vidiva naju ..." je zašepetala ona, oziraje se proti prihajajočima. "Midva stopiva v temi, onadva v svetlobi ..."

"Dva zaljubljenca ..." ji je odšepetal on. "Se to vreme ju ni zdržalo, da ne bi šla v park, v kraj vseh mladih sanjačev ..."

"Tadva ne mislita na smrt," je zavzdihnila ona; "vidim, da sta obločena gosposko ... Ničesar ne pogrtašata, in zato smeta sanjati in ljubiti — smeta veselo gledati v bodočnost. A midva —"

"Pojdiva, ne glejva — ne razmišljajva!" se je obrnil on.

"Kam?"

"Samo dalje, samo od tod. Ni tu varno ..."

"Počakajva nekoliko, Pavle! ... Kje sta že onadva — kmalu bova popolnoma sama ..."

Zopet so zašumeli iz parka koraki. Nova zaljubljena dvojica, z glavama nagnjena drug do drugega, se je tiho prepevala gugala proti obrežju.

"No, vidiš!" je vzkliznil on razdraženo. "Tu ne bova imela nikoli miru ... Treba da greva ..."

"A kam? Obrežja je tu konec ..."

Prav nič ni premišljeval — naglo je rekel:

"V park!"

"O, ti!" je zaihtela ob njem.

"Ali ne veš, da v ta park pravzaprav ne bi smela več stopiti? Tu sem hodiljo ljudje, ki mislijo na življenje. A midva misli va na smrt."

"Stopiva torej po slovo ..." se je smehljajal njegov obraz. "Toliko lepih spominov imava tukaj ..."

Park, zavrt v meglo, je bil mračen in skrivnosten. Z že napolnolega vejčja konstanje je otrsaval veter deževne kaplje, ki so v kratkih presledkih trdo emakale po odpadlem, v blato pohojenem listju na tleh. Za parkom, po reki navzdol, je plul zakasnel parnik: nad nizkimi nasadi že zdavnaj ovenelih rož je zatrepetal medel odsev luči, obvisel za hip na sušetičih vejah pinij, obsevalil prazne, rosne klopi, poslednji, iz parka odhajajoči zaljubljeni par in — zopet izginil.

"Tu, glej ... najina klopca!" je zavzdihnila ona, in sesedla sta se, obadva utrujena od dolge poti, pod golim konstanjem na mokro klop. "Tu sva se pred letom dni seznanila midva, Pavle —"

Se je hotela nekaj reči, pa ni mogla dalje. Nagnila je glavo in vse telo ji je vzdrtelo v joku.

Ob njenih solzah se je njega polotila besnost.

"Takrat sva še verovala v življenje, v Boga, v pravico ..."

je pričel sikati in deanca se mu je stisnila v pest. "Sedaj pa sva jo dosegla, pravica, ha — ha! ... Se pomniš, kako lepo sva si naslikala najino bodočnost?"

"Da se poročiva, Pavle ..."

"In da si dava zgraditi navsezadnje tam v predmestju mogoče še hišico, majhno, leseno, kakor igračko, kjer bi živela samo zase in najino srečo ..."

so se trkljale njemu iz ust besede, nič več trde in robate, — skoraj mehke in sanjave, tako da se je ona začudeno ozrla nanj: smehljaj se je njegov obraz, kakor obraz sanjajočega, toda užaljenega otroka.

"Ne spominjaj me več!" je ihtel skril glavo na njegovih prsih. "Bolje bo, da se vrneva takoj nazaj k reki ..."

Pridržal je njeno zlatolaso glavo v svojih rokah in ji pogledal naravnost v oči.

"Ali si pripravljena, Danica?"

Mirno je odgovorila: "Mislim, da naju ne bo sedaj"

nihče več vznemiraval ... pojdiva!"

In sta se opotekajoč vr parka proti obali reke, šumečim kalnim valovom ...

Cez nekaj dni so ponjuna trupla iz vode ribi daleč od mesta.

Neki list je povodom svetohlinsko zapel takele je:

"Kam plovemo? Mlad postal delomirna. Smrdi lo, Rajši izbira pot v smog da bi šla korajžno v življenje. Rajši skače v valove, nego da bi si način služila svojih kruh, ki se ponuja povsemu, kdor hoče delati ... samo kdor hoče delati ... no, strašno!" —

Hudič v bavarski

V neki od sveta odrez v bavarskem delu reke Ina stalo pred nekoliko dnevi nemajhno razburjenje.

Neka kmetica je skočil okno na cesto in je začel na ves glas, da je hudič njen sobo. Sredi noči se nadomna prebudila in zapano, brezoblično maso, ki plazila proti njeni postelji mela vanjo z edinim, rdečsom. Imela je še toliko ču je pobegnila skozi okno.

Po tej zgodbi se je obseveda vas z vilami, cepci rami in puskami ter v spalnico nesrečne kmetice bil hudič prišel ponjo. To so ljudje prispeli stetje, so našli v njej napčenega moža prestrašeno, ki je smrčal v pijanosti moč. Po tleh so ležale hlače, a na tistem delu, terim se skriva neizreklj bliskalo rdeče "mačje ob rilec, kakršnega uporablja na kolesih. Stvar se je kmaj jasnila.

Kmet se je bil odpeljal lesom nekam in se je ust pozne ure v gostilni. Korral domov, je gostilničar zila, da mož s kolesom nikamor, zato ga je preganaj stopi rajši peš. Da bi v njegovem stanju kdo ni zil, mu je pritrčila "mač" z njegovega kolesa na plat hlače. Dospel je srečno ma, a da bi ne prebudil spne, se je na pol ssel in zil po vseh štirih proti hlačami in mačjim očesom seboj. Baš to je izzvalo fero.

Pruska

V pruski vojašnici ustanik nekega prostaka.

"He, Müller, kje si pa dolgo?"

"Pokorno javim, gospodnik, obedoval sem."

"Kakšno govorjenje je pomni si: obeduje sam minister, jaz jem, ti pa ..."

Ali ste že naročili Pruski Mladinski list svojemu lju ali sorodniku v dom? To je edini dar trajne vrednosti za mal denar lahko te svojem v domovino.

POT V SMRT

Spisal Zvonimir Kosem

V meglenem, deževnem jesenskem večerju, ko se je od mokrih trotarjev odbijal iz dolge pristaniške ulice blesek električnih žarnic, kakor da se vsa ulica nekam potaplja, in so nad črnim vodovjem reke pred mestom trepetale blede lučke v noč brizgajočih parnikov, sta se blizala obali tiha, pod ohlapno možko pelerino stisnjena v en sam zibajoč, opotekajoč se kip.

"Tukaj!" je izpregovorila šepetaje in drgetaje po vsem životu ona, se odtrgala od njega in se oprijela za železno ograjo, pod katero so šumeli valovi.

"Ah, ne!" je kliknil on, jo naglo prijel za roko in privlil nazaj pod pelerino. "Ali ne vidiš, da so tukaj ljudje — da je tamle carinarnica? ... Zapazili bi naju in pričeli kričati ..."

"Kje torej misliš?" je vprašala ona s šklepetajočimi zobmi.

"Dalje, samo dalje — le tukaj ne!"

Trda je bila ta njegova beseda, kakor ukaz, kateremu se ne sme nihče protiviti. Trdo njegovo nadaljevanje:

"Na takem mestu, kjer bova popolnoma sama, kjer ne bo razen naju nobenega drugega človeka ... Tiho, brez sledu izgineva —"

"O!" se je izvil njej iz prsi. "Izgineva, da, izgineva za vedno —"

In se je opotekla ob njem. "Ne več, kako mi je hudo — tako neizmerno hudo —"

"Ti se bojiš, ti se premišljaš,

Danica?" je sknil on, vrtaje vanjo z globokim, kakor blaznim pogledom. "Ko sva vendar vse natančno premislila in predudarila in prišla do zaključka, da drugega izhoda ni!"

Sklonila je pred njim glavo kakor grešnica.

"Ne, ne, Pavle — saj grem, kamor hočeš ..."

"Prostovoljno?"

"Prostovoljno!"

"A zakaj trepeteš, duša?" jo je objel z levico. "Poglej, kako ravnodušen, kako miren sem jaz — kakor da bi šel na svatbo! ... Vprašajva se: ali sva kriva midva? Tisti so krivi, ki nama ne puste živeti! Tisti, ki sede na zlatih prestolih in se igrajo s človeškimi življenji kakor pijanci s kartami. Ali ni bolje, da končava hitro, kakor da bi bila še dalje prepuščena počasnemu umiranju? Saj sva vse poskusila; in če zman — krivda ni najina!"

Počasi sta stopala po obali dalje. Nad obema, nad njenimi neodločnimi in njegovimi trdnimi upornimi koraki, je risala črne siluete — kakor velike črne vprašaje — megle; gošta in težka, valeda se nad reko, je vzplahutavala pod sunki močnega vetra, se razvlekla nad polovico mesta in obvisela naposled nad njim kakor ogromna pošastna perot, izpod katere je štrlelo v noč samo dvojce visokih kupol.

"Ti!" je izpregovorila zopet ona, zaustavljaje svoj korak.

"Kaj?"

"Pa bi še enkrat poskusila, Pavle!"

"Kaj poskusila?" je vzkipe on. "Poskusila še enkrat živeti? Poskusila še enkrat strati"

dati, trkati od vrat do vrat, klanjati se tem hudobnim ljudem, tem zverem v človeški podobi, in navsezadnje pred bogatoobloženo mizo umreti od gladi? Samo alabiši se bore za grizljaj kruha, ker ne poznajo ponosa, ker se boje smrti. Midva pa bodiva junaka!"

Oklenila se ga je z rokami.

"A morda nama bo sedaj sreča vendarle mila. Dobiš delo ti, dobim ga jaz — in vse bo zopet dobro!"

In oči so se ji orosile, kakor da ga prosijo:

"Pusti me še živeti!"

Izvil se je iz njenega objema, trd, neomahljiv.

"Zbogom, Danica! Pojdi torej nazaj v mesto in živi — zakopljaj se živa v grob! A jaz grem sam, kamor sve se namenila. Grem junak, ker se mi gnusi borba življenja, ker nočem več gledati krivice. Zbogom!"

In je odhitel po obali sam, z neupognjenim hrbtom, rijoč skozi veter in dež, ki mu je pljuskal v razpaljena lica in razgaljeni vrat.

Nagli koraki so zadržili za njim.

"Počakaj, Pavle!"

Ozrl se je in prav nič se ni začudil: iz noči so se svetile pred njim njene oči, tiste velike, ljubezni polne oči, katere so ga spremljale na vseh njegovih poteh.

Skoraj hudobno se je zaamejal:

"Saj sem vedel ... pa vendar: zakaj se nisi vrnila v mesto, Danica?"

"S teboj hočem, s teboj, dragi moj," mu je omahnila v naročje, medtem ko so njene oči